

getransformeerde RKSP, de tot Partij van de Vrijheid getransformeerde Liberale Staatspartij. Naast de activiteit van die kaders was er sprake van activiteit van de gewone leden, van wie velen verheugd waren de partijvergaderingen weer te kunnen bijwonen en deel te nemen aan de discussies. Er was weer sprake van een intensief partijleven – opgewekt vooral daarom omdat een ieder wist dat de grote krachtproef naderde: de algemene verkiezingen. Wat voordien aan onderlinge gesprekken gevoerd en aan besprekingen gehouden was, vond in zoverre plaats in onzekerheid dat niemand wist hoe, als het op stemmen aankwam, de kiezers zouden oordelen. Zouden zij getuigen van de behoefte om met Nederland een nieuwe weg in te slaan of zou blijken dat er in de bijna negen jaar die sinds de vorige algemene verkiezingen waren verstreken, geen wezenlijke wijziging was gekomen in hun politieke voorkeuren?

Niemand wist het. Het enige dat vaststond was dat Nederland na die verkiezingen weer een volwaardig parlement zou hebben. Zeker, er waren voordien successievelijk een Tijdelijke en een (met medewerking van de illegaliteit aangevulde) Voorlopige Staten-Generaal geweest, maar dat waren noodcolleges, onvermijdelijk met zekere willekeur tot stand gekomen (voor de Tijdelijke Gemeenteraden gold hetzelfde); zij hadden beraadslaagd en zich over het regeringsbeleid uitgesproken maar niet met het gezag dat de normaal gevormde Staten-Generaal toekwam. Wij kunnen ze desondanks niet voorbijgaan en zulks vooral daarom niet omdat zich in de gehele ontwikkeling van Tijdelijke tot Voorlopige en van Voorlopige tot 'gewone' Staten-Generaal het proces voltrok dat wij reeds enige malen aanstipten: de uitschakeling van de politieke invloed der illegaliteit.

De nood-gemeenteraden en het nood-parlement

Nederland kende voor de oorlog (en kent sinds '46 opnieuw) gemeenteraden, Provinciale Staten en de uit Eerste en Tweede Kamer bestaande Staten-Generaal. Zij werden (en worden) alle, behalve de Eerste Kamer, door verkiezingen op basis van het algemeen kiesrecht voor mannen en vrouwen samengesteld – de Eerste Kamer door verkiezing door de leden van de Provinciale Staten.

Landsbestuur en gemeentebestuur waren steeds belangrijker geweest dan het provinciaal bestuur – vandaar dat na de bevrijding wèl naast de